

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MEGEP

(MESLEKİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ)

EL SANATLARI TEKNOLOJİSİ

NAKIŞ TASARIMLARI

ANKARA 2007

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir (Ders Notlarıdır).
- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.
- Modüller teknolojik gelişmelere paralel olarak, amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılması önerilen değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.
- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireyler modüllere internet üzerinden ulaşılabilirler.
- Basılmış modüller, eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.
- Modüller hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	iii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. ÜRÜN BELİRLEME	3
1.1. Tasarım Nedir?	3
1.2. Üzeri Nakışla İşlenecek Ürün Çeşitleri ve Ölçüleri	3
1.2.1. Dekorasyonda	4
Kullanılanlar	4
1.2.2. Giyim ve Aksesuarları	5
1.3. Desen Çiziminde Kullanılan Araç ve Gereçler	6
1.4. Desen İçin Faydalanılan Kaynaklar	7
1.5. Kompozisyon	7
1.6. Kalıp Hazırlama	8
1.7. Renk	9
UYGULAMA FAALİYETİ.....	10
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	12
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	13
2. MALZEME İHTİYACI	13
2.1. Ürün Yapımında Kullanılan Kumaşlar ve Diğer Zeminler	13
2.1.1. Kumaş Türleri	14
2.1.2. Kumaşların Özellikleri	15
2.2. Ürün Yapımında Kullanılan İplikler	15
2.2.1. İplikler Cinsleri ve Özellikleri.....	16
2.3. Ürün Yapımında Kullanılan Yardımcı ve Süsleyici Malzemeler	17
2.3.1. Çeşitleri	17
2.3.2. Özellikleri.....	17
UYGULAMA FAALİYETİ.....	19
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	20
ÖĞRENME FAALİYETİ - 3	21
3. ÜRÜNÜ İŞLEME	21
3.1. Ürün İşlemede Kullanılan Nakış Teknikleri	22
3.2. Ölçü Oran	23
3.3. Nakışta Kullanılan Desen Geçirme Teknikleri	23
3.4. Deseni Kumaşa Geçirmede Kullanılan Araç Ve Gereçler	23
3.5. Nakışta Kumaşı Germe	23
3.5.1. Kumaşı Germenin Önemi.....	23
3.5.2. Kullanılan Germe Araç ve Gereçleri.....	24
3.5.3. Kumaşı Germe Yöntemleri	24
UYGULAMA FAALİYETİ.....	25
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	28
ÖĞRENME FAALİYETİ 4	29

4. ÜRÜNÜ KULLANIMA HAZIRLAMA	29
4.1. Nakışta Kullanılan Yardımcı İğneler ve Süsleyici Malzemeler.....	30
4.2. Nakışta Kullanılan Kenar Temizleme Teknikleri	30
4.3. Ütü.....	30
4.4. Kalite Kontrol.....	31
UYGULAMA FAALİYETİ.....	32
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	33
MODÜL DEĞERLENDİRME	34
KAYNAKÇA	36

AÇIKLAMALAR

KOD	214T00004
ALAN	El Sanatları Teknolojisi
DAL/ MESLEK	El Ve Makine Nakışları-Sanayi Nakışları
MODÜLÜN ADI	Nakış Tasarımları
MODÜLÜN TANIMI	Nakış tasarımları, ürün belirleme, malzeme ihtiyacını belirleme, tekniğine uygun ürünü işleyebilme ve kullanıma hazırlayabilme konularının anlatıldığı öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/32
ÖN KOŞUL	
YETERLİK	Nakış tasarımları yapmak.
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Bu modül ile; gerekli ortam sağlandığında; tekniğe uygun olarak ürünü işleyebilecek, malzeme ihtiyacını belirleyerek; ürün tasarımı yapabilecek ve kullanıma hazır hale getirebileceksiniz. Amaçlar <ol style="list-style-type: none"> 1. Tekniğe ve kullanıma uygun ürün belirleyebileceksiniz. 2. Ürüne ve tekniğe uygun olarak malzeme ihtiyacını belirleyebileceksiniz. 3. Tekniğe uygun olarak ürünü işleyebileceksiniz. 4. Tekniğe uygun olarak ürünü kullanıma hazırlayabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Aydınlık atölye Donanım: Işıklı masa desen kitapları, fotoğraf, dergi, yapılmış ürün örnekleri, renk katalogları parşömen kağıdı, çizimde kullanılan malzemeler, renkli kalemler makas.
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modülün içinde yer alan her faaliyetten sonra, verilen ölçme araçları ile kendinizi değerlendireceksiniz. Modül sonunda ise kazandığınız bilgi ve becerileri ölçmek amacıyla öğretmeniniz tarafından hazırlanacak ölçme araçları ile değerlendirileceksiniz.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Nakışta yapılacak ürünün hazırlık aşmasından başlayarak sonuca kadar çeşitli araçlar dokumalar ve ipliklerle çalışmak gerekmektedir. Bu konuda yerinde ve doğru karar verebilme, iyi seçim yapabilme ve kaliteli sonuç alabilme bu bilgilere bağlıdır.

Nakış tasarımı dersi içinde yer alan bu modül, uygun çalışma ortamı sağlanarak, kişinin zevkine ve kullanım alanına uygun ürün belirleme, ürüne uygun malzeme ihtiyacı seçebilme, tekniğe uygun işleme, ürünü kullanıma hazırlama bilgi ve becerilerini içermektedir.

Bu faaliyetleri başarı ile tamamladığınızda; hazırlamış olduğunuz tasarımlarınızı ev dekorasyonunda, çeşitli aksesuarlarda, kıyafetlerin süslenmesinde kullanabilir elde, ev tipi makinelerde ya da sanayi makinelerinde güzel, zevkli ürünler üretebilirsiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Öğrenme faaliyetinde kazandırılacak bilgi ve beceriler doğrultusunda uygun ortam sağlandığında, tekniğe ve kullanıma uygun ürün belirleyebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Çeşitli ürün örnekleri araştırınız.
- Bu örnekleri sınıf da arkadaşlarınızla inceleyiniz.

1. ÜRÜN BELİRLEME

1.1. Tasarım Nedir?

Tasarım, zihinde canlandırılan biçimdir. Zihinde, hayal kurma, farklılıkları bulma, sorgulama, yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, akıl yürütme gibi üst düzey süreçleri canlandırarak, kişiye özgü yeni tasarımlar yapmaktır.

Kullanım ihtiyaçlarına göre, bir şeyin kullanılabilirliğini arttırmak için farklı bir bakış ile yapılan şekillendirme işlemidir.

Uygulamak üzere nakışta bir ürün belirlerken, zemin, iplik, renk, desen, kompozisyon hazırlama aşamasında her zaman kişinin kendisinden bir şeyler katarak yeni ve özgün tasarımlar oluşturulabilir.

1.2. Üzeri Nakışla İşlenecek Ürün Çeşitleri ve Ölçüleri

Uygulandığı ürüne anlam yükleyen işlemler, geçmişten bugüne ihtiyacı karşılayan küçükten büyüğe her türlü eşyada kullanılmıştır.

Örf, adet, gelenek ve görenekler gibi sosyal kurallar işlemler açısından oldukça önemlidir. Bugünde devam eden hediye verme, çeyiz hazırlama, sünnet, düğün, doğum gibi geleneklerle güncelliğini korumaktadır.

Nakışla yapılabilecek çok çeşitli ürün seçeneği vardır. Bunların belirlenmiş standart bir ölçüleri yoktur. Yere, zamana, ihtiyaca, kişinin zevkine ve günün modasına göre ürün ölçüleri değişmektedir.

Her alanda kullanılabilen işlemeli ürünler şu şekilde sınıflandırılabilir:

- Dekorasyonunda kullanılanlar
- Giyim süslemede kullanılanlar

1.2.1. Dekorasyonda Kullanılanlar

Ev ve mekan aksesuarlarıdır. Modaya zevke ve kullanılan eşyaya göre istenilen ölçülerde hazırlanabilir. Kare, dikdörtgen, yuvarlak, oval şekillerde olabilir.

Ev Tekstilleri günümüzde perdeden döşemeliğe ve örtülere, havludan çarşafa ve yastık kılıflarına, yer döşemelerine kadar uzanan ve sayısı daha da artabilen, mutfak ve banyoda kullanılan tekstilleri de içeren geniş bir ürün yelpazesini kapsamaktadır.

Ürün çeşitlerini şu şekilde sınıflandırmak mümkündür:

- **Oda Takımları**: masa örtüleri, panolar, kırlentler, kılıflar, çeşitli örtüler, abajurlar, gazetelikler, seccadeler, sehpa takımları, perdeler, vb.gibi.

Resim 1.1: Dekoratif örtü

- **Yatak Takımları** (yatak örtüleri, çarşaf ve etekler, yorgan yüzü ve çarşafı, yastık kılıfları, dolap örtüleri, bohçalar, şaseler, çocuk yatak takımları, vb.gibi).
- **Banyo Takımları** (havlular, banyo örtü ve perdeleri, bornozlar, klozet takımları, dolap örtüleri, vb.gibi).

- **Yemek Takımları** (masa örtüleri, amerikan servisler, çay takımları, tepsi örtüleri, dolap örtüleri, vb. gibi).

Resim 1. 2:Ev tekstili

Resim 1. 3:Ev tekstili

Ürünlerin ölçüleri, evin fiziki durumuna, günün modasına, kişinin zevkine ve ihtiyaca göre değişmektedir

1.2.2. Giyim ve Aksesuarları

Giyim ve aksesuarlarında ölçüler, kişinin vücut yapısına, zevkine ve moda göre değişmektedir.

Resim 1.2: Giyim aksesuarları

Giyim süslemede kullanılan ürünler:

- **Giysi Üzerinde:**
Dış Giyimde (gelinlikler, fantezi kıyafetler, etekler, pantolonlar, bluzlar, elbiseler, şortlar, çocuk giysileri, vb. gibi),
İç Giyimde (sabahlık, gecelik, iç çamaşırlar, pijama, bebek iç giysileri, vb. gibi).
- **Giyim Aksesuarları** (çanta, kemer, ayakkabı, broş, yaka çiçekleri, fular, şal, şapka, mendil, eşarp, kravat, kolye küpe, yaka ve manşet, namaz örtüleri, terlik, vb. gibi).

1.3. Desen Çiziminde Kullanılan Araç ve Gereçler

- Kurşun kalemler: sert (H), normal (HB) ve yumuşak (B) olmak üzere üç çeşittir.
- Kâğıtlar: resim kâğıdı, parşömen kâğıdı.
- Boyalar:guvaş boya, kuru kalem.
- Fırça.
- Silgi.
- Pergel cetvel, gönye.

1.4. Desen İçin Faydalanılan Kaynaklar

Desen araştırması yaparken faydalanılacak kaynaklar şunlardır.

- Doğadan (iek, ağaç, böcek gibi).
- Geometrik şekillerden (ugen, kare, daire gibi).
- Çizilmiş desenlerden, desen kitaplarından.
- Eski Türk işlemelerinden, işlenmiş ürünlerden.
- Milletlerin folklorundan.
- Kumaş desenlerinden.

1.5. Kompozisyon

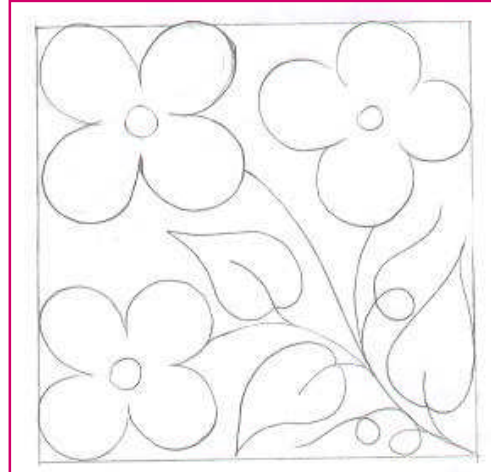
Bir işi, bir ürünü oluşturan parçaların bir düzen gösterecek biçimde bir araya getirilmesidir. Kompozisyonda en önemli unsur, parçaların bir bütün oluşturması, parçaların birbirine uyumsuz ve yabancı olmamasıdır.

Elde edilen motifin, bir bütün oluşturacak biçimde düzenlenmesinde, uyum ve denge çok önemlidir. Motifi, ardı ardına, simetrik, asimetrik, bir noktadan çıkararak ya da geometrik biçimler içerisine yerleştirerek düzenleme yapabilir.

Kompozisyonda açık- koyu, denge, birlik gibi prensiplere dikkat edilmelidir.

Şekil 1.1: Kompozisyon rneği

Şekil 1. 2: Kompozisyon rneği

Resim 1.5: Masa örtüsü

1.6. Kalıp Hazırlama

Herhangi bir şeyin yapımında; şekline uygun birebir ölçüleriyle hazırlama işlemine denir.

Yapacağımız ürünün bitmiş şeklini görmek amacıyla yapılan ön hazırlıktır. Kullanılacak malzemelerin ziyanını önlemek, için gereklidir.

Kalıp hazırlarken ilk önce, ürünün birebir ölçülerinde kalıp hazırlanır. Kâğıt üzerinde desen, kompozisyon ve kenar temizleme tekniği oluşturulur.

İyi hazırlanmış bir kalıp iyi biri işin veya ürünün oluşturulmasında ilk aşamadır.

Not: Kalıp hazırlanırken parşömen, mulaj, karton, vb. gibi kâğıtlar kullanılabilir.

1.7. Renk

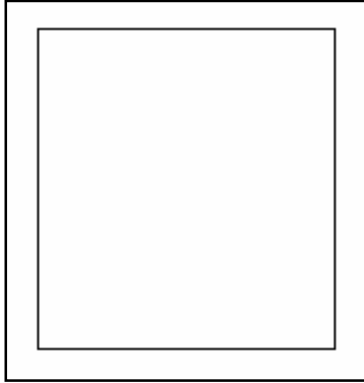
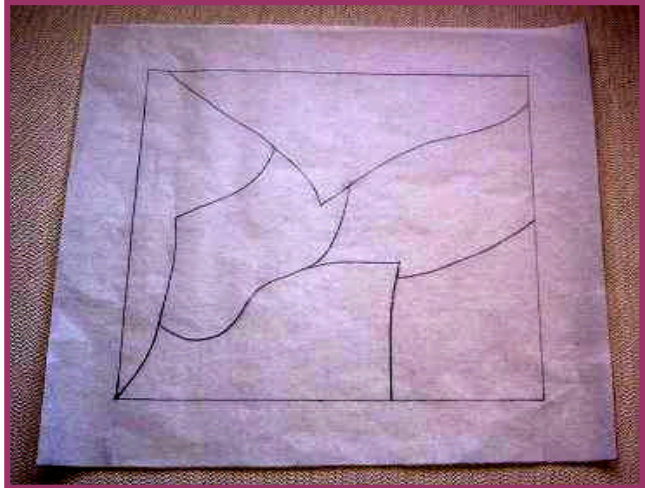
Renk konusu işlemeli ürünler için oldukça önemlidir. Renk seçimi ve uyumu doğru kullanılmadığında gerecin, desenin ve tekniğin uygulandığındaki kaliteyi olumsuz yönde etkiler.

İşlemlerde kullanılacak renkler seçilirken işlenecek kumaşın rengi ve ürünün kullanılacağı yer göz önünde bulundurulması gerekir.

İşlemeye başlamadan önce yapacağınız ürüne, desene, tekniğe uygun olarak, guvaş boya ve renkli kuru kalem ile renklendirme yapılır.

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Yapacağınız ürünü tespit ediniz. ➤ Desen araştırması yapınız. ➤ Tasarladığınız ürünün ölçülerini belirleyiniz	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kullanım alanına, ihtiyaca ve zevkinize göre belirleyiniz. ➤ Tasarladığınız ürüne uygun desen araştırınız. ➤ Tasarımınıza uygun doğru ölçüler olmasına dikkat ediniz.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kalıp hazırlayınız.	<div style="text-align: center;"></div> <p style="text-align: center;">Şekil 1.3:Kare şeklinde kırkent kalıbı</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Kalıbın tasarımınızla birebir ölçülerde olmasına dikkat ediniz.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Desen çiziminde kullanılan araç ve gereci hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Uygun araç gereç kullanınız.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Deseni çiziniz.	<div style="text-align: center;"></div> <p style="text-align: center;">Şekil 1. 4</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Desenin ürüne, kullanım alanına, uygulanacak tekniğe uygun olmasına dikkat ediniz.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kompozisyon oluşturunuz. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Deseni, kullanım alanına, kumaşa ve zevkinize uygun yerleştiriniz.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Uygulanacak teknikleri kalıp üzerine çiziniz. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Yuvarlak alanlarda şablon kullanınız. <p style="text-align: center;">Şekil 1.5</p>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Deseni renklendiriniz. 	 <p style="text-align: center;">Şekil 1. 6</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Fona uygun renk seçmeye dikkat ediniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

KONTROL LİSTESİ

Uygulama faaliyetinde, yapmış olduğunuz çalışmayı kendiniz ya da arkadaşlarınızla değiştirerek değerlendiriniz.

İşlem No	Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1	Yapacağınız ürünü tespit ettiniz mi?		
2	Desen araştırması yaptınız mı?		
3	Tasarladığınız ürünün ölçülerini belirlediniz mi?		
4	Tasarladığınız ürün ölçülerinde kalıp hazırladınız mı?		
5	Desen çiziminde kullanılan araç gereci hazırladınız mı?		
6	Deseni parşömen kağıdına net çizdiniz mi?		
7	Kompozisyon oluşturduğunuz mu?		
8	Deseni kalıba çizdiniz mi?		
9	Deseni renklendirdiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Yaptığınız değerlendirme sonucunda eksikleriniz varsa öğrenme faaliyetine dönerek işlemi tekrarlayınız. Cevaplarınızın tamamı “evet” ise bir sonraki faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Öğrenme faaliyetinde kazandırılacak bilgi ve beceriler doğrultusunda uygun ortam sağlandığında, ürüne ve tekniğe uygun olarak malzeme ihtiyacını belirleyebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Kullanacağınız alana ve tasarımınıza uygun kumaş ve iplik araştırınız.
- Tasarımınızda kullanılacak yardımcı ve süsleyici malzemesi araştırınız.

2. MALZEME İHTİYACI

İşlemede iplik ve kumaş seçmek önemli ve dikkat isteyen bir konudur.

2.1. Ürün Yapımında Kullanılan Kumaşlar ve Diğer Zeminler

Nakışlı ürün yapımında çeşitli kumaşlar kullanılmaktadır.

- Patiska
- Opal
- Keten
- Kanaviçe
- Etamin
- Goblen
- Çuval
- Tela
- Tafta
- Saten
- Saten düşes
- Atlas
- Şantuk
- Organze
- Şifon
- Tül
- Krep
- Krep demur
- Krep saten
- Jorjet
- Pazen
- Yöresel dokumalar
- Kadife, gibi.
- Bunların dışında deri ve suni deri de kullanılmaktadır.

Resim 2.1

2.1.1. Kumaş Türleri

Kumaşlar bitkisel , hayvansal veya kimyasal liflerden dokunan her türlü dokumalardır.

Bitkisel liflerden (pamuk, keten rafya) elde edilen dokumalardır. Bunlar; patiska, opal, keten, kanaviçe, etamin ve goblen, saten vb. gibi kumaşlardır.

Hayvansal liflerden (ipek, yün) elde edilen; tela, tafta, saten, organza şifon gibi kumaşlardır.

Kimyasal liflerden (suni ipek, suni yün) elde edilen kumaşlara, viskon,naylon gibi kumaşları örnek verebiliriz.

2.1.2. Kumaşların Özellikleri

Pamuğun kullanıldığı yerler sayılamayacak kadar çoktur. İşlenmemiş pamuk lifleri, hafif sarımsı beyaz renktedir. Pamuk liflerinin esneme özelliği ipek ve yün liflerinden daha az olduğundan çabuk kırışır ve daha az nemi çeker. Aşınmaya ve sürtünmeye karşı çok dayanıklıdır. Bir kumaşın pamuklu olduğunu anlamak için yaktığımızda is bırakmadan süratle yanar. Yanık kâğıt kokusu verir ve az kül bırakır. Pamuklu kumaşlar ısıya dayanıklıdır, kaynatılabilir, kullanışlıdır.

Keten bitkisinin sap liflerinden elde edilen keten lifleri saman sarısı rengindedir. Sağlam, parlak görünüşlü ve kullanışlıdır. Çeşitli kalınlıkta dokunan keten kumaşlar yıkanmaya, ütülenmeye uygun olduklarından nakışlı ürün yapımında önemli yer tutar.

İpek böceğinin kozasından elde edilen doğal ipek lifleri, sağlam parlak ve esnektir. Görünüşü güzel, kullanışlı ve yıkanmaya elverişlidir. Zor elde edildiği için pahalıdır. İpek lifleri yandığı zaman siyah ve az bir kül bırakır. Eriyormuş gibi parlak bir alevle yanar. Güneş altında uzun süre kalan ipek, sararır ve dayanıklılığı azalır.

Koyun ve tiftik keçisinden elde edilen yün lifleri, beyaz ve fildişi rengindedir. Liflerin esneme payı fazla olduğu için kırışmaz. Yün liflerinin ince ve uzun olanı tercih edilir. Ateşe tutulan yün lifleri, yanmış saç ve boynuz kokusu verir, siyah kömürümsü bir artık bırakır.

Birçok kimyasal maddelerin birleşmesinden elde edilen kumaşlar, parlak görünümlü çok sağlam, nem çekmeyen, sürtünmeye ve çekmeye uygun olan bir lifdir. Fazla ısıda yanar. Güneşten sararır. Kolay yıkanır. Çabuk kurur.

Not: Kumaşlar hakkında daha geniş bilgi için **İşlemeye Hazırlık Modülüne** bakınız.

2.2. Ürün Yapımında Kullanılan İplikler

Uygulanacak nakış tekniğine ve kullanılan kumaşlara göre iplik türü farklılık gösterir. Nakışta kullanılacak ipliklerin, her yerinin aynı kalınlıkta, temiz, pürüzsüz, esnek, az bükümlü, sağlam ve parlak olması gerekir. İpliklerin boya vermeyen cinsten olmasına dikkat edilmelidir.

Nakışlı ürün yapımında kullanılan ipliklerin bazıları şunlardır.

- Muline
- Pamukaki
- Kotonlar
- Mercerize iplikler
- Kukalar
- Çamaşır ipeği
- İbrişim
- Kordone

- Floş
- Rafya
- Kordon
- Yün
- Orlon

2.2.1. İplikler Cinsleri ve Özellikleri

İplikler yapıldıkları lif özelliğine göre sınıflandırılabilirler.

➤ **Bitkisel Liflerden Üretilen İplikler:**

Bazı kimyasal işlemlerden geçirildikten sonra işlenecek hale gelen pamuk lifleri, ancak bu yolla ipek gibi görünüme sahip olur. Buna pamuk ipliklerinin ipekleştirilmesi denir. Merserize, pamukaki, muline, koton gibi nakış iplikleri bu yol ile yapılır.

Keten iplikler kukalar halinde satılır. İki kat ipliğin bükülmesinden meydana gelir. Az bükümlü ince sağlam ve parlak görünüşlüdür.

➤ **Hayvansal Liflerden Üretilen İplikler:**

İpek ipliklerin çeşitli renkleri ve bu renklerin tonları bulunur. Parlak sağlam ve güzel görünüşlüdürler. Renkleri solmadığı için nakış ve iç giyim süslemelerinde rahatlıkla kullanılır. Çamaşır ipeği, ibrişim, kordone, floş gibi ipliklerdir.

Yün lifinde üretilen iplikler piyasada çeşitli renk ve kalınlıkta, normal ve az bükümlü olarak bulunmaktadır.

➤ **Kimyasal liflerden üretilen iplikler:**

Bu iplikler parlak, güzel görünüşlü ve çok bükümlüdür.

Suni ipekten üretilen floş, az bükümlü, yumuşak ve parlak görüntülü, çeşitli renk ve tonları olan ve çileler halinde satılan ipliklerdir.

Naylon iplikler, parlak ve çok bükümlüdür. sağlam olmaları nedeniyle pul- boncuk dikiminde, oya ve dantellerin yapımında kullanılır. Çeşitli kalınlıklarda bobinler halinde satılmaktadır.

Orlon, sentetik rafya, kordon ve şeritlerde bu grup iplikler arasında yer alır.

➤ **Madensal liflerden üretilen iplikler:**

Madensal liflerden elde edilen iplikler sim sirms, ince şerit tellerdir.

Sırma, altın, gümüş gibi madensel tellerin haddeden geçirilmesi ile inceltirilerek tel haline getirilmesi ile elde edilir.

Sim, çok ince altın, gümüş ve madensel tellerin ince ipek veya pamuk iplikleri üzerine sarılması ile elde edilen ipliklerdir.

Madensel tellerin özel makinelerden geçirilerek 1 mm. genişliğinde yassı şeritler haline getirilmesi ile ince şerit teller elde edilir. Bunlar altın ve gümüş olabildiği gibi gümüş üzerine altın, bakır üzerine gümüş kaplanarak da yapılmaktadırlar.

Sim, sırma ve çeşitli ipliklere karıştırılarak değişik kalınlıkta üretilen harçlar da işlemlerde kullanılmaktadır(Kenar temizleme ve süsleyici olarak).

Not: Daha geniş bilgi için **İşlemeye Hazırlık Modülüne** bakınız.

2.3. Ürün Yapımında Kullanılan Yardımcı ve Süsleyici Malzemeler

2.3.1. Çeşitleri

Ürün yapımında kumaş ve ipliklerin yanı sıra birçok yardımcı malzeme gereklidir. Bunlar, çeşitli iğneler, kasnaklar ve gergefler, kasnak bezleri, çeşitli makaslar, kalemler, ütü ve gereçleri, yüksükler, mekik, firkete, çeşitli kâğıtlar, süslemede kullanılan pul ve boncuklar, madensel liflerden yapılan süsleme malzemeleri, sim, sırma ve tel kırma gibi malzemelerdir.

2.3.2. Özellikleri

- **İğneler:** baş, gövde ve uç olmak üzere üç kısımdan oluşur. İğneler numaralıdır. Numaralar büyüdükçe iğne inceler. Dikiş veya işleme yapılırken, iğne uzunluk ve kalınlıkları kumaş, iplik kalınlığı ile oranlı olması gerekir. Kullanıldıkları yere göre şekillenmişlerdir. Dikiş iğneleri, toplu iğne, tel kırma iğnesi, sırma iğnesi(biz), triko iğnesi(şiş), kroşe iğnesi(tığ), file iğnesi, etamin iğnesi, ciğerdeldi iğnesi gibi.
- **Kasnak ve Gergef:** nakışın düzgün ve süratli işlenmesi için kumaşı germek gerekir. Kumaşın gergin durmasını sağlayan yardımcı malzemelerdir. Büyük işlemlerde işlenen yerin ezilip kirlenmemesi için gergef kullanılır.
- **Kasnak Bezi:** kumaşın zedelenmesini ve kirlenmesini önlemek için kullanılır. Patiska amerikan bezi gibi sağlam kumaşlardan ve dikdörtgen şeklinde yapılır.
- **Makaslar:** kullanıldıkları yere göre isim alırlar. Çelik olanı tercih edilmelidir. Nakış makası, terzi makası, sürfile makası gibi birçok çeşitleri vardır.
- **Kalemler:** desen çiziminde kullanılan kalemler, sertlik derecelerine göre değişir.(A) yumuşak, (B) orta, (H)sert kalemlerdir.

- **Kâğıtlar:** desenin düzgün şekilde çizilmesi ve kumaşa geçirilmesi için çeşitli kâğıtlara ihtiyaç duyulur. Bunlar, parşömen kâğıdı, mulâj kâğıdı, karbon kâğıdı, milimetrik kâğıt, gri mukavva, sarı karton, beyaz karton gibi.
- **Ütü ve gereçleri:** ütüler kumaşların yüzeylerine net ve güzel bir görünüm sağlamak amacıyla kullanılan metal araçlardır. Ütüyle birlikte ütü masası, ütü bezi ve su kabına ihtiyaç vardır.
- **Pul Boncuk ve Diğer Süsleyici Malzemeler:** işlemlere güzel ve çekici bir görünüm kazandırmak amacıyla kullanılırlar. Bunlar, yuvarlak boncuk, boru boncuk, plastik ve madeni pullar, stras (suni pırlanta benzeri taş) inci gibi.
- **Madensel Liflerden Yapılan Gereçler:** sırma, sim, ince şerit teller ve harçlardır. Altın gümüş ve bakır tellerden yapılan bu gereçler ürün süslemede önemli yer tutarlar.

Not: Daha geniş bilgi için “İşlemeye Hazırlık” modülüne bakınız.

Resim 2. 2 : Kese

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Tasarımınıza uygun kumaş seçiniz.	➤ Kullanım alanını göz önünde bulundurunuz.
➤ Ürüne ve kumaşa uygun iplik belirleyiniz.	➤ Kullandığımız kumaşa uygun seçim yapınız.
➤ Yardımcı malzeme seçiniz (Süsleme yapmak için).	➤ Tasarımınıza uygun pul boncuk, kurt tırtıl ve inci seçimi yapınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

KONTROL LİSTESİ

Uygulama faaliyetinde, yapmış olduğunuz çalışmayı kendiniz yada arkadaşlarınızla değiştirerek değerlendiriniz.

İşlem No	Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1	Tasarımınıza uygun kumaş seçtiniz mi?		
2	Ürüne uygun iplik belirlediniz mi?		
3	Tasarımınıza uygun süsleme malzemesini seçtiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Yaptığınız değerlendirme sonucunda eksikleriniz varsa öğrenme faaliyetine dönerek işlemi tekrarlayınız. Cevaplarınızın tamamı evet ise bir sonraki faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-3

AMAÇ

Öğrenme faaliyetinde kazandırılacak bilgi ve beceriler doğrultusunda uygun ortam sağlandığında, tasarımınızda belirlediğiniz tekniğe uygun olarak ürünü işleyebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Tasarladığınız ürüne ve tekniğe uygun desen araştırması yapınız.

3. ÜRÜNÜ İŞLEME

Resim 3. 1:Kese

3.1. Ürün İşlemede Kullanılan Nakış Teknikleri

Nakışlı ürün hazırlarken kullandığımız nakış teknikleri şunlardır.

- Basit Nakış İğne Teknikleri
- Türk İşi Tekniği
- Hesap İşi Tekniği
- Maraş İşi Tekniği
- Çin İğnesi Tekniği
- Aplike Tekniği
- Beyaz İş Tekniği
- Antep İşi Tekniği
- Blonya ve Astragan İşi Tekniği
- Kum İğnesi Tekniği
- Pul Boncuk Dikiş Tekniği

Not: Daha geniş bilgi için “Desen Panosu Hazırlama” modülüne bakınız.

Resim 3.2:Çanta

3.2. Ölçü Oran

Genel anlamıyla, büyüklük, nicelik, derece bakımından iki şey arasında, ya da parça ile tüm arasında bulunan bağıntının karşılaştırılmasıdır. Ürün hazırlamada, desenin ürüne, ürünün kullanılacağı yere olan oranı, ölçülendirme yaparken büyük önem taşır.

3.3. Nakışta Kullanılan Desen Geçirme Teknikleri

Deseni kumaşa geçirme, işlemenin güzelliği kadar önem taşımaktadır. Kumaşa muntazam olarak geçirilen bir desen o oranla muntazam da işlenecektir. Kumaş cinsine ve işleme tekniğine uygun olarak, deseni kumaş üzerine geçirme teknikleri şunlardır.

- Çizerek Desen Geçirme
- Işıklı Masa Kullanarak Desen Geçirme
- Desenin Tersini Çevirip Üstten Sürterek Desen Geçirme
- Kopya Kâğıdı ile Desen Geçirme
- Teyelleyerek Desen Geçirme
- Ütüleme Yolu ile Desen Geçirme
- Deseni Kumaş Altına Koyarak Desen Geçirme
- Sayarak Desen Geçirme
- Oyarak Desen Geçirme

Not: Daha detaylı bilgi için **İşlemeye Hazırlık** modülüne bakınız.

3.4. Deseni Kumaşa Geçirmede Kullanılan Araç Ve Gereçler

- Parşömen ve mulâj kâğıdı
- Kopya kâğıdı
- Kalemler; sert kalem(H), yumuşak kalem(B)
- Işıklı masa
- İşlenecek zemin
- İğne
- İplik

3.5. Nakışta Kumaşı Germe

3.5.1. Kumaşı Germenin Önemi

- Gerilen kumaş üzerinde nakış daha düzgün işlenir.
- İşlemenin daha kolay ve süratli işlenmesini sağlar.
- Kumaşın eller arasında kalarak yıpranmasını engeller.

3.5.2. Kullanılan Germe Araç ve Gereçleri

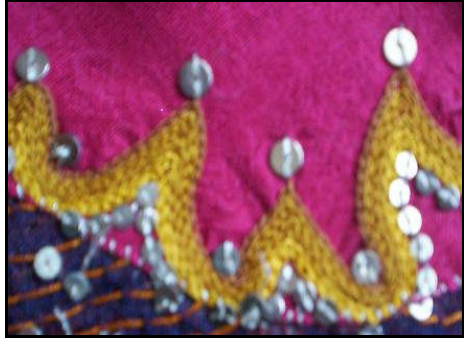

- Kasnak
- El kasnağı
- Makine kasnağı
- Vidalı kasnak
- Ayaklı kasnak ve masaya sıkıştırılan kasnak
- Gergef
- Karton
- Kâğıt

3.5.3. Kumaşı Germe Yöntemleri

- Kumaşı kâğıt ile germe
- Kumaşı kasnak ile germe
- Kumaşı gergef ile germe
- Kumaşı karton üzerine teyelleyerek germe (Maraş işi tekniğinde uygulanır.)

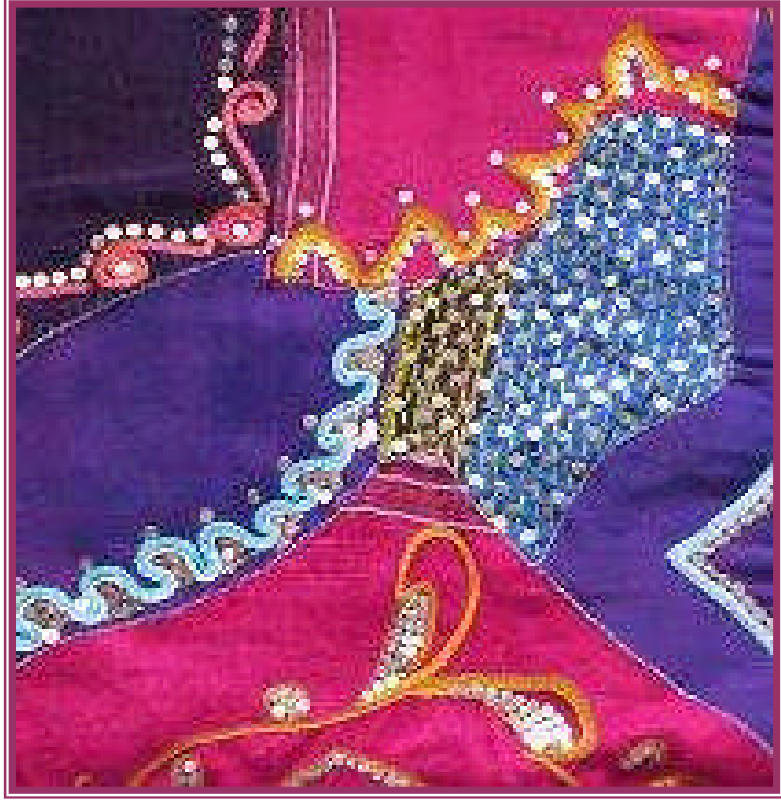
Not: Daha geniş bilgi için **İşlemeye Hazırlık** modülüne bakınız

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
<p>➤ Tasarımınıza uygun işleme tekniğini seçiniz.</p>	 <p>Resim.3.3</p> <p>➤ İşleme tekniğine uygun desen olmasına dikkat ediniz.</p>
<p>➤ Numune çalışması yapınız.</p>	 <p>Resim 3.4</p> <p>➤ İşleme kumaşı ve ipliğin birbirine uygunluğunu, renk uyumunu görmek açısından yararlı olacaktır.</p>

<ul style="list-style-type: none"> ➤ İşleme zeminini hazırlayınız. ➤ Kumaşı hazırlanan kalıba uygun kesiniz. ➤ Kumaşın kenar sürfilesini yapınız ➤ Kumaşın orta teğelini alınız. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kumaşınız iplik çekmeye elverişli ise ölçülerinize göre iplik çekiniz. İplik çekmeye müsait değilse düz iplik yönünde kesiniz. ➤ Kumaşın atmamasına dikkat ediniz. ➤ Not: İşlemeye Hazırlık Modülünden yararlanınız.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Deseni kumaşa geçiriniz. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kumaş özelliğine göre desen geçirme tekniğini kullanınız.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kumaşı geriniz. ➤ Büyük çemberi, işleme yapacağınız yerin altına gelecek şekilde yerleştiriniz. ➤ Kumaşın dört bir tarafına gelecek şekilde kasnak bezlerini yerleştiriniz. ➤ Küçük çemberi üzerine getirin ve iki elinizle bastırınız. ➤ Kumaşın, en ve boy ipliğine dikkat ederek kumaşı geriniz. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Tekniğe ve ürüne uygun olarak, kumaşı en ve boy ipliklerine dikkat ederek geriniz. ➤ Germe işlemi yaparken kumaşı verevinden kesinlikle çekmeyiniz. ➤ Kumaş inceyse kesinlikle kumaştan çekmeyiniz, kasnak bezlerinden tutarak geriniz. ➤ Ayrıntılı bilgi için bakınız Kasnaksız Makine Nakışları Modülü.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Seçtiğiniz işleme tekniklerini uygulayınız. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ İşleme tekniğini seçerken ürünü ve kullanım yerini göz önüne alınız.

Resim 3.5 :İşleme tekniklerinin uygulaması

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

KONTROL LİSTESİ

Uygulama faaliyetinde yapmış olduğunuz çalışmayı kendiniz ya da arkadaşlarınızla değişerek değerlendiriniz.

İşlem No	Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1	Tasarımınıza uygun işleme tekniğini seçtiniz mi?		
2	Numune çalışması yaptınız mı?		
3	İşleme zeminini hazırladınız mı?		
4	Deseni kumaşa geçirdiniz mi?		
5	Kumaşı tekniğe uygun gerdiniz mi?		
6	Seçtiğiniz işleme tekniklerini uyguladınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Yaptığınız değerlendirme sonucunda eksikleriniz varsa öğrenme faaliyetine dönerek işlemi tekrarlayınız. Cevaplarınızın tamamı “evet” ise bir sonraki faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-4

AMAÇ

Öğrenme faaliyetinde kazandırılacak bilgi ve beceriler doğrultusunda uygun ortam sağlandığında, tekniğe uygun olarak tasarımınızı kullanıma hazır hale getirebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Tasarladığınız ürüne ve kumaş özelliğine uygun kenar temizleme tekniklerini araştırınız.

4. ÜRÜNÜ KULLANIMA HAZIRLAMA

Resim 4.1. Ev Tekstili Ürünü (Yastık)

4.1. Nakışta Kullanılan Yardımcı İğneler ve Süsleyici Malzemeler

Nakışta kullanılan yardımcı iğne teknikleri yapılan ürüne, kullanılan tekniğe, desen özelliğine, kişisel zevke ve kullanım yeri dikkate alınarak seçilir ve uygulanır. Her tekniğin yardımcı iğnesi farklılık gösterir. Genellikle basit nakış iğne teknikleri hemen hemen her teknik içerisinde kullanılır.

Çeşitli ebatlarda ve şekillerde boncuk, pul, inci, stras, kurt, tırtıl gibi malzemeler yardımcı malzemelerdir. Ürünü süslemek için kullanılır.

Not: Ayrıntılı bilgi için, ”Basit Nakış İğne Teknikleri ve Pul Boncuk” modüllerinden faydalanınız.

4.2. Nakışta Kullanılan Kenar Temizleme Teknikleri

Nakış yapılan ürünün kenar temizliği ürünü ve görünümünü tamamıyla etkiler. Bu açıdan işlemeye uygun olarak seçilen ve uygulanan kenar temizliği çeşitdi, işlemenin güzelliğine anlam katacağından çok önem vermek gerekir.

Kenar temizliği; uygulanan işe, desene özelliğine, kumaş özelliğine, kullanılacak yere ve kişinin zevkine göre seçilmelidir.

Kenar temizleme çeşitleri;

- Köşe çevirerek.
- Saçak bırakarak.
- Püskül yaparak.
- Makrame yaparak.
- Rişliyö yaparak.
- Aplike yaparak.
- İğne oyası yaparak.
- Tığ danteli yaparak.
- Firkete ve mekik oyası dikerek.
- Basit nakış iğneleri yaparak.
- Maraş işi ile.
- Makine nakışı yaparak.

Not: Kenar temizleme teknikleri için, “İşlemeye Hazırlık” modülünden faydalanınız.

4.3. Ütü

İstenilmeyen kırışıklıkların giderilmesi, işlemenin net ve güzel görünmesi, kumaş dayanıklılığını sağlamanas açısından bitmiş ürünün mutlaka ütülenmesi gerekir.

Ütü yaparken kumaş hammaddesi özelliğini, dokuma özelliğini ve işleme tekniğini göz önünde bulundurmalıdır.

4.4. Kalite Kontrol

Hataları tespit etmek, üretilen ürünün standartlara uygunluğunu belirleyen uygulamadır.

Kalite kontrol, ürün yapım aşamasında da uygulanmalıdır. Ürün tamamlandıktan sonra kalite kontrol yapılarak kullanıma hazır hale getirilmiş olur. Kalite kontrol yapılırken şu hususlara dikkat edilir:

- İşleme eksikliği.
- İplikleri çekince sökülme.
- Ürün ölçülerine uygunluğu.
- Alt ve üst yüzeylerde iplik temizleme.
- Oluşan lekeleri giderme.

Not: Ayrıntılı bilgi için, “**İşlemeye Hazırlık**” modülünden faydalanınız.

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Tasarladığımız ürün üzerine yardımcı iğne tekniklerini uygulayınız.	➤ Ürün üzerinde, desene ve tekniğe uygun yardımcı iğne tekniklerini uygulayınız.
➤ Tasarımınıza uygun süsleme yapınız.	➤ Tasarımınızın kullanım alanına uygun, süsleme yapınız.
➤ Kenar temizliğini yapınız.	➤ Tasarladığınız tekniğe ve kullanım alanına uygun kenar temizleme uygulayınız.
➤ Bitmiş ütüsünü yapınız.	➤ Tekniğe ve ürüne uygun ütü yapınız.
➤ Kalite kontrol yapınız.	➤ Tekniğe, ölçüye uygun kalite kontrolü yapınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

KONTROL LİSTESİ

Uygulama faaliyetinde, yapmış olduğunuz çalışmayı kendiniz ya da arkadaşlarınızla değişerek değerlendiriniz.

İşlem No	Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1	Desene ve tekniğe uygun yardımcı iğne tekniklerini uyguladınız mı?		
2	Kullanım alanına uygun süsleme yaptınız mı?		
3	Tasarladığınız tekniğe ve kullanım alanına uygun kenar temizliğini yaptınız mı?		
4	Tekniğe uygun ütü yaptınız mı?		
5	Tekniğe ve ölçüye uygun kalite kontrol yaptınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Yaptığınız değerlendirme sonucunda eksikleriniz varsa öğrenme faaliyetine dönerek işlemi tekrarlayınız. Cevaplarınızın tamamı “evet” ise bir sonraki faaliyete geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

UYGULAMA SORUSU

Zevkinize ve günün modasına uygun ürün tasarlayıp; belirlediğiniz işleme tekniklerini uygulayarak, kullanıma hazır hale getiriniz.

İşlem Basamakları	
1.	Yapacağınız ürünü tasarlayınız.
2.	Tasarladığınız ürüne uygun desen araştırması yapınız.
3.	Tasarladığınız ürünün ölçülerini belirleyiniz.
4.	Ölçülere uygun kalıp hazırlayınız.
5.	Deseni çiziniz.
6.	Tasarladığınız ürüne uygun kalıp üzerinde kompozisyon oluşturunuz.
7.	Deseni renklendiriniz.
8.	Tasarıma uygun malzeme seçimi yapınız.
9.	Tasarıma uygun işleme tekniğini seçiniz.
10.	Numune çalışma yapınız.
	İşleme zeminini hazırlayınız.
11.	Uygun teknikle deseni kumaşa geçiriniz.
	İşleme zeminini uygun teknikte geriniz.
12.	Tasarımınıza işleme tekniklerini uygulayınız.
13.	Tasarıma uygun yardımcı iğne tekniklerini uygulayınız.
14.	Süsleme yapınız.
15.	Tasarıma uygun kenar temizleme tekniğini uygulayınız.
	Tekniğe ve ürüne uygun ütü yapınız.
16.	Ürüne ve ölçüye uygun kalite kontrol yapınız.
	Zamanı iyi kullanınız.

KONTROL LİSTESİ

Uygulama faaliyetinde, yapmış olduğunuz çalışmayı kendiniz ya da arkadaşlarınızla değişerek değerlendiriniz.

İşlem No	Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1	Yapacağınız ürüne uygun tasarım yaptınız mı?		
2	Tasarıma uygun desen araştırması yaptınız mı?		
3	Tasarladığınız ürünün ölçülerini belirlediniz mi?		
4	Ölçülere uygun kalıp hazırladınız mı?		
5	Deseni çizdiniz mi?		
6	Tasarladığınız ürüne uygun kompozisyon hazırladınız mı?		
7	Deseni renklendirdiniz mi?		
8	Tasarımınıza uygun malzeme seçimi yaptınız mı?		
9	Numune çalışma yaptınız mı?		
10	İşleme zeminini hazırladınız mı?		
11	Uygun teknikle deseni işleme zeminine geçirdiniz mi?		
12	İşleme zeminini kasmağınza tekniğine uygun gerdiniz mi?		
13	İşleme tekniklerini uyguladınız mı?		
14	Tasarıma uygun yardımcı iğne tekniklerini uyguladınız mı?		
15	Süsleme yaptınız mı?		
16	Tasarladığınız ürüne uygun kenar temizleme tekniğini uyguladınız mı?		
17	Tekniğe ve ürüne uygun ütü yaptınız mı?		
18	Ürüne ve ölçüye uygun kalite kontrolü yaptınız mı?		
19	Zamanı iyi kullandınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Yaptığınız değerlendirme sonucunda eksikleriniz varsa işlem basamaklarına geri dönünüz.

KAYNAKÇA

- AĞAÇ Saliha, Birsen ÇİLEROĞLU Kalite Kontrol, Ya-Pa Yayınları, 2004.
- ATALAY Sevdâ, Yayınlanmamış Çalışmalar.Bursa,2006
- Gazi Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi, Öğrenci Ders Notları, 1988–1990.
- KÖKLÜ Hülya, **El İşlemleri**, Ya-Pa Yayınları, İstanbul 2002.
- MEGEP, Alan ve Dal Modülleri,2006
- YÜKSEL KORKUSUZ Süheyla, **Makine Nakışları**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul,1997
- YÜKSEL KORKUSUZ Süheyla, **Nakış**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul,1997.